

تمایل کشاورزان شهرستان گرمسار به تأمین مالی ترویج خصوصی

حسین شصتی^۱ و محمدصادق صبوری^{۲*}

۱- فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد، گروه علوم باغبانی، دانشکده کشاورزی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران،

shasti.hosein@yahoo.com

۲- دانشیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران،

sabouri5413@yahoo.com

Willingness of farmers to financing of Agricultural private extension in the Garmsar Township

Hosein Shasti¹ and Mohama Sagegh Sabouri^{2*}

1- Graduated MS.c, Department of Horticulture, Agriculture college, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran, shasti.hosein@yahoo.com

2* - Associated Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Agriculture college, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran, sabouri5413@yahoo.com

Abstract

This study aims was Incentive for farmers in the financing of private agricultural extension in the city of Garmsar. To do the study, a number of 242 persons about of sample from five central villages (DEHESTAN) were selected out of 8600 farmers. The Cochran formula and a sampling test were used for this purpose. Questionnaire was applied as the main research instrument and its reliability was checked by a panel of experts. Additionally, its validity was examined via filling 30 questionnaires by a group of respondents in Semnan County. The Cronbach's alpha was calculated equal with 0.873 which means the validity of questionnaire was confirmed. Incentive for farmers in the financing of private agricultural extension in the city GARMSAR was performed of stepwise Regression. The variables could explain 52/9 percent of the changes. The results showed that the variables were entered in seven steps: The first step of extensional services was needed in the equation. The second stage attitude towards the practice of promoting extension agents entered into the regression. Next to the amount, loan, extension service satisfaction, and the performance and At the final level of the highest role in motivating farmers to finance the extension of private farming in the city were garmsar.

Keywords: Agricultural extension private, City garmsar, Farmers, Financing, Willingness

چکیده

این مطالعه با هدف تعیین انگیزه کشاورزان در تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی در شهرستان گرمسار انجام شد. نمونه آماری این مطالعه، تعداد ۲۴۲ نفر از کشاورزان بودند که از پنج دهستان و از میان ۸۶۰۰ کشاورز با فرمول کوکران و از طریق نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. پرسشنامه به عنوان ابزار پژوهش اصلی استفاده شد و اعتبار آن توسط تعدادی از کارشناسان بررسی شد. اعتبار ابزار نیز را از طریق تکمیل ۳۰ پرسشنامه در شهرستان سمنان مورد بررسی قرار گرفت. آلفای کرونباخ با ۰/۸۷۳ محاسبه شد که به معنی اعتبار پرسشنامه بود. برای تعیین انگیزه کشاورزان در تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی در شهرستان گرمسار از رگرسیون گام به گام استفاده شد که متغیرها توان تبیین ۵۲/۹ درصد این تغییرات را داشتند. نتایج نشان داد که متغیرها در هفت متغیر مرحله وارد فرآیند شدند: درگام اول خدمات ترویج مورد نیاز وارد معادله شد. در مرحله دوم نگرش نسبت به نحوه عملکرد عاملین ترویج به رگرسیون وارد شد. سپس به ترتیب میزان هزینه، مبلغ وام، رضایت از خدمات ترویجی، میزان عملکرد و در نهایت سطح تحصیلات بیشترین نقش را در انگیزه کشاورزان در تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی در شهرستان گرمسار داشتند.

کلمات کلیدی: تأمین مالی، ترویج کشاورزی خصوصی، تمایل کشاورزان، شهرستان گرمسار

مقدمه و کلیات

سازمان و نظام ترویج یک سیستم باز محسوب می‌شود که خود در یک سیستم باز محیط کشاورزی فعالیت دارد و با تبعیت از شرایط این سیستم نیاز به ترکیب و هماهنگی، تخصص‌گرایی و تفکیک وظایف، بازخورد دائم با محیط و ورود منابع و انرژی‌های جدید دستیابی به حالت پایدار تعادل درونی و "هم‌پایانی" به معنی طی مسیر و مطابق با اهداف می‌باشد. این عوامل در ارکان نظام ترویج به عنوان کارکردهای کلان، قابل بحث و بررسی است که مطابق با نوع اهداف تعریف شده چه شکلی را باید طی کنند. براساس نتایج حاصل از مشورت‌های جهانی بیش از ۵۰ نماینده ترویج کشاورزی در کشورهای توسعه یافته، در حال توسعه، سازمان‌های بین‌المللی و غیردولتی (شعبانعلی فمی، ۱۳۸۳) نقش اولیه و اساسی ترویج در دو محور توسعه منابع انسانی و انتقال فن‌آوری در بخش کشاورزی خلاصه شده است. راهبردهای توسعه روستائی و کشاورزی دائماً در حال تغییر و تحول هستند که پیچیدگی‌های بیشتری را در انجام حرفه کشاورزی ایجاد می‌کنند لذا سازمان ترویج باید براساس تقاضا محوری

مبتنی بر نیازهای آتی برنامه‌های خود را ساماندهی کند تا دستیابی به توسعه کشاورزی امکانپذیر گردد. وجود چنین محیط متغیری ترویج را مجبور به عهده‌دار شدن وظایفی بیش از انتقال فناوریها به کشاورزان می‌کند. در چنین شرایطی لزوم ایجاد ارتباط بهتر با بازارهای محلی و منطقه‌ای به کاهش آسیب پذیری کشاورزان فقیر، ارتقاء محافظت از محیط، بهبود موارد غیر زراعی چون اشتغال خارج از مزرعه از ضروریات محسوب می‌شود (Sulaiman & Van den Ban, 2000). چنین مواردی توسط Van den ban, 2006 و Eicher, 2007 نیز تأکید شده است.

از اوایل دهه ۱۹۹۰ تمایلات به ترویج کشاورزی دولتی کاهش یافته و جایگزین‌های دیگری مطرح گردید (Labarthe, 2009). علت این تغییر رویکرد نه صرفاً تحمیل هزینه‌های بالا به دولت‌ها که لزوم اثربخشی هزینه - فایده در برنامه‌های ترویج بوده است. البته تغییرات انجام شده در محیط پیرامون فعالیتهای ترویج نیز براین امر تأثیر گذارنده است. خلاصه این تغییرات را در جدول ۱ می‌توان ملاحظه نمود:

جدول ۱- پارادایم‌های تحقیقات کشاورزی و توسعه در سه دهه گذشته

دهه فعالیت	شرح فعالیت
۱۹۹۰-۱۹۸۰	آموزش و بازدید هماهنگ سازی سیستم ترویج کشاورزی انتقال تکنولوژی و نوآوری سازمانی
۲۰۰۰-۱۹۹۰	آزاد سازی ترویج کشاورزی سیستم کثرت گرا انتقال مسئولیت‌های ترویج کشاورزی به سازمان‌های غیر دولتی، انجمن کشاورزان و بخش خصوصی افزایش نقش کاربران نهایی از فن‌آوری در سازمان تحقیقات کشاورزی و ترویج افزایش بهره‌وری از تحقیقات کشاورزی و ترویج
۲۰۱۰-۲۰۰۰	تحقیقات کشاورزی و ترویج تقاضا محور رویکرد مشارکتی سطح روستا مشاوره به خانواده مزرعه بهبود اثربخشی تحقیقات و ترویج کشاورزی ارتقاء ترویج مبتنی بر جامعه

منبع: (Labarthe Moumouni, 2010)

و موزامبیک بیان می‌دارد که نحوه خصوصی سازی و شیوه اجرای آن می‌تواند در توسعه کشاورزی نقش مهمی داشته باشد و لذا صرف الزام خصوصی سازی به هر قیمت نمی‌تواند موفق باشد. به همین دلیل قمر (۲۰۰۳) معتقد

اگرچه به اعتقاد بسیاری از صاحب‌نظران، خصوصی سازی ترویج کشاورزی به توسعه صنایع کشاورزی و تجارتي شدن آن منجر خواهد شد (شاه ولی و احمدوند، ۱۳۸۵). ولی ریورا (۲۰۰۴) در مقایسه خصوصی سازی پاکستان

سطح تحصیلات، عضویت در تعاونیهای کشاورزی نیز از سایر متغیرهای مهم بودند. موانع اصلی نیز شامل هزینه های بالای نهاده های تولید، قیمت کم تولیدات، کیفیت پایین عوامل ترویج و محدودیت های مالی بوده است.

دریافتند ۶ عامل اجتماعی، اقتصادی، مشارکت، تجاری سازی اطلاعات، مکانیسم انتقال اطلاعات و ویژگی های شخصی از دیدگاه کارشناسان جهاد کشاورزی در تمایل کشاورزان در خصوصی سازی خدمات ترویجی نقش دارند.

نتایج تحقیق فرخی و صدیقی (۱۳۸۴) نشان داد که دو متغیر مشارکت در فعالیتهای ترویجی و میزان اراضی زراعی کشاورزان، تبیین کننده ۲۷ درصد از تغییرات در نگرش آنان بوده است. برگزاری دوره های آموزشی پیرامون خصوصی سازی برای کارشناسان و کشاورزان، افزایش پوشش آموزشی ترویج از طریق بکارگیری مروجین دولتی و خصوصی باعث بهبود خصوصی در ترویج است. تحقیق زلالی و همکاران (۱۳۸۵) با عنوان ارزشیابی فعالیت های ترویج خصوصی با تأکید بر طرح خدمات مشاوره ای دامپزشکی استان یزد نشان داد که طرح مزبور در افزایش تولید دامداران داخل طرح، بهبود نگرش آنها به دامداری پیشرفته و افزایش سلامت و بهداشت دامداری ها نقش بسزایی نداشته است. در عوض، توانسته است در رسیدن به اهدافی چون افزایش سلامت و بهداشت خانوارها و افزایش دانش دامداران موفق عمل نماید. تحقیق بهرامی و همکاران (۱۳۸۶) با عنوان بررسی عملکرد شرکتهای ترویج خصوصی از دیدگاه مدیران و کارشناسان رسمی ادارات ترویج دولتی و خصوصی و روستاییان تحت پوشش این شرکت ها در استان همدان نشان داد که بین میزان مالکیت زمین زراعی، سابقه کشاورزی و میزان مشارکت روستاییان در فعالیتهای ترویجی با دیدگاه آنان نسبت به عملکرد شرکت های ترویج رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین بین سطح تحصیلات و دیدگاه دست اندرکاران ترویج دولتی نسبت به عملکرد شرکت های

است خصوصی سازی ترویج در کشورهای در حال توسعه مطلوب نیست چراکه کشاورزان قادر به مشارکت در پرداخت هزینه ها نبوده و لذا از خدمات مربوطه محروم می شوند. در کشور مانیز همواره بحث نحوه تأمین هزینه های آموزشی - ترویجی کشاورزان و خصوصی سازی خدمات آن مطرح بوده است. مشکلات مالی دولت به واسطه دلایل مختلف، موجبات دامن زده شدن به این بحث را بیش از پیش نموده است ضمن آنکه نحوه عملکرد نهاد ترویج کشاورزی ایران دارای انتقاد زیادی بوده و هست. ساختار ترویجی کشور نیز بر اساس نتایج ارائه شده توسط گروه هماهنگی و تلفیق برنامه های ترویج (۱۳۸۱) و مطالعات انجام شده از حیث فضاهای آموزشی، نیروها، پرسنل و اعتبارات دریافتی کمبودهای زیادی به همراه دارد که امکان تحول و تغییرات را تا حدی با مشکل روبرو می کند. آقاسی زاده و حسینی (۱۳۸۵) معتقدند ساختار ترویج در ایران باید از حالت انفعال به آینده نگر و تحلیلگر تغییر یابد. در همین روی هدف از انجام این مطالعه بررسی دیدگاه کشاورزان در خصوص انگیزه کشاورزان در تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی در شهرستان گرمسار می باشد. تحقیقات زیادی در مورد خصوصی سازی ترویج و راهکارهای آن وجود دارد:

Adejo, Okwu & Ibrahim (2012) در مطالعه خود در نیجریه بیان می دارند که علیرغم تمایل کشاورزان به خصوصی سازی خدمات ترویج چالشهایی چون صلاحیت حرفه ای عاملین ترویج، فساد، در دسترسی به زیرساخت ها، نحوه پرداخت به خدمات ترویجی و الزامات زیست محیطی و میزان عملکرد وجود دارد.

Sa'adatu, Usman and Dahiru (2011) در مطالعه ای تحت عنوان تمایل ذرت کاران گومبه در خصوص خصوصی سازی خدمات ترویج کشاورزی به این نتیجه رسیدند که حدود ۳۱٪ آن ها ابراز تمایل به پرداخت اقتصادی را تنها زمانی دارند که خدمات ترویجی به سطح کیفیت مناسبی برسد. اندازه مزرعه، تماس با مروجین،

استفاده از تیم متشکل از پرسشگران تکمیل گردید. روائی ابزار تحقیق توسط متخصصین این امر بررسی اصلاح و تأیید شد. اعتبار ابزار تحقیق نیز $0/873$ بدست آمد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از دو روش مطالعه اسناد، کتاب‌ها و ابزار الکترونیکی چون اینترنت اطلاعات و مطالعات میدانی استفاده شد. اطلاعات جمع‌آوری شده از طریق ابزار تحقیق (پرسشنامه) در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی (با استفاده از نرم افزار آماری SPSS21) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج و بحث

مطابق جدول اولین بخش به تحلیل سن پرداخته است. بیشترین فراوانی طبقه سنی گروه سنی ۶۰-۵۱ سال با ۸۶ نفر (۳۵/۶ درصد) می‌باشد. پس از آن طبقه سنی ۵۰-۴۱ سال با ۸۴ نفر (۳۴/۷ درصد) قرار دارد. که البته فراوانی این دو گروه بسیار نزدیک به هم می‌باشد. میانگین سنی ۴۸/۴۹ سال، جوان‌ترین فرد دارای ۲۸ سال سن و مسن‌ترین فرد نیز ۶۷ سال سن دارد. انحراف معیار محاسبه شده نیز معادل $10/05$ واحد می‌باشد که نشان دهنده پراکندگی سنی کشاورزان از میانگین مربوطه است. توزیع فراوانی سابقه پاسخگویان در بخش فعالیتهای کشاورزی نشان می‌دهد که ۱۲۰ نفر از آنها (۴۹/۶ درصد) دارای سابقه بیش از ۲۶ سال می‌باشند. پس از آن سابقه تا ۲ سال قرار دارد (۳۵ نفر با $14/5$ درصد). کمترین طبقه سابقه پاسخگویان نیز در گروه ۲۵-۲۱ سال با ۱۰ نفر فراوانی (۴/۱ درصد) قرار دارد. میانگین سابقه کشاورزی $23/31$ سال، کمترین سابقه ۲ سال و بیشترین سابقه نیز ۵۰ سال می‌باشد که گویای تجربه بالای کشاورزان در کار خود می‌باشد. بیشترین فراوانی سطح زیرکشت اراضی مربوط به گروه تا ۵ هکتار می‌باشد که $84/8$ درصد (۲۰۵ نفر) را شامل می‌شود. پس از آن گروه ۱۰-۶ هکتار (۱۷ نفر معادل ۷ درصد) قرار دارد. میانگین سطح زیر کشت $5/76$ هکتار، کمترین میزان سطح زیرکشت سال قبل ۱ هکتار و بیشترین نیز ۳۵ هکتار بوده است. براساس اطلاعات بدست آمده بیشترین میزان عملکرد در هکتار متعلق به

ترویج خصوصی رابطه معنی‌داری وجود دارد. هدف کلی این تحقیق تعیین تمایل کشاورزان در تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی در شهرستان گرمسار می‌باشد که برای دستیابی این هدف اهداف اختصاصی ذیل مطرح می‌باشد:

تعیین رابطه بین ویژگی‌های فردی پاسخگویان با تمایل کشاورزان در تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی در شهرستان گرمسار، تعیین رابطه بین ویژگی‌های اقتصادی پاسخگویان با تمایل کشاورزان در تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی در شهرستان گرمسار، تعیین رابطه بین فعالیتهای ترویجی انجام شده و نظر پاسخگویان در خصوص انگیزه تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی در شهرستان گرمسار.

فرآیند پژوهش

تحقیق حاضر از نوع کاربردی است و از نظر روش تحقیق نیز علی-ارتباطی (رگرسیون) می‌باشد. متغیرهای پیش بین این تحقیق شامل: ویژگی‌های فردی، زراعی، اقتصادی، نگرش نسبت به نحوه عملکرد عاملین ترویج، رضایت از خدمات ترویجی، نگرش به خدمات ترویجی، نگرش نسبت به کشاورزی، خدمات ترویجی مورد نیاز و تمایل به دریافت خدمات ترویجی به نحو کنونی می‌باشد. متغیر ملاک تحقیق نیز تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی در شهرستان گرمسار می‌باشد.

جامعه آماری تحقیق شامل کشاورزان دشت گرمسار (حدود ۸۰۰۰ نفر) بود که به تصادف از ۵ دهستان این شهرستان انتخاب و از هر دهستان به شیوه تصادفی متناسب نمونه‌ها) انتخاب شدند. به منظور تعیین حجم نمونه تحقیق، پس از انجام یک مطالعه مقدماتی بر روی تعداد ۳۰ نفر از کشاورزان شهرستان سمنان، بر اساس فرمول کوکران تعداد نمونه قابل بررسی $n=239$ نفر تعیین شد که برای دقت بیشتر، تعداد ۲۵۰ نفر در نظر گرفته شد که تعداد ۲۴۲ پرسشنامه قابل تحلیل و بررسی بود. ابزار تحقیق پرسشنامه‌ای بود که براساس اهداف و ادبیات موضوعی تحقیق تهیه گردید استفاده شد. پرسشنامه‌ها با

عملکرد تا ۵ تن در هکتار می‌باشد (۱۲۴ نفر یا ۵۱/۲ درصد) پس از آن عملکرد ۸-۶ تن با ۸۶ نفر فراوانی (۳۵/۶ درصد) قرار دارد. میانگین عملکرد در هکتار ۹/۰۱ تن، کمترین میزان ۲ تن در هکتار و بیشترین نیز ۱۱ تن در هکتار بوده است. مطابق جدول، بیشترین فراوانی فاصله از مراکز خدمات کشاورزی مربوط به فاصله ۲

کیلومتری باشد (۷۵ نفر، ۳۱ درصد) پس از آن فواصل ۵-۳ کیلومتر قرار دارد (۶۸ نفر، ۲۸/۱ درصد). میانگین این فاصله ۵/۳ کیلومتر، کمترین فاصله ۵۰۰ متر و بیشترین فاصله ۱۸ کیلومتر می‌باشد. به اعتقاد کشاورزان، بیشترین میزان هزینه درگروه بافراوانی تا ۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال و با تعداد ۱۱۵ نفر (۴۷/۵ درصد) قرار دارد.

جدول ۲. توزیع فراوانی متغیرهای مستقل تحقیق

متغیر	طبقات سنی	فراوانی	درصد فراوانی معتبر	درصد تجمعی
گروه سنی n=۲۴۲	تا ۳۰ سال	۱۰	۴/۱	۴/۱
میانگین: ۴۸/۴۹	۳۱-۴۰	۴۵	۱۸/۶	۲۲/۷
نما: ۵۰	۴۱-۵۰	۸۴	۳۴/۷	۵۷/۴
انحراف معیار: ۱۰/۰۵	۵۱-۶۰	۸۶	۳۵/۶	۹۳
کمینه: ۲۸ بیشینه: ۶۷	۶۱ سال و بالاتر	۱۷	۷	۱۰۰
سابقه کشاورزی: n=۲۴۲	تا ۵ سال	۳۵	۱۴/۵	۱۴/۵
میانگین: ۲۳/۳۱	۶-۱۰ سال	۳۲	۱۳/۲	۲۷/۷
مد: ۳۰	۱۱-۱۵ سال	۱۸	۷/۴	۳۵/۱
انحراف معیار: ۱۳/۷۶	۱۶-۲۰ سال	۲۷	۱۱/۲	۴۶/۳
کمترین: ۲	۲۱-۲۵ سال	۱۰	۴/۱	۵۰/۴
بیشترین: ۵۰	بیش از ۲۶ سال	۱۲۰	۴۹/۶	۱۰۰
سطح زیرکشت: n=۲۴۲	تا ۵ هکتار	۲۰۵	۸۴/۸	۸۴/۸
میانگین: ۵/۷۶	۶-۱۰	۱۷	۷	۹۱/۸
مد: ۵ انحراف معیار: ۶/۶۶	۱۱-۱۵	۱۰	۴/۱	۹۵/۹
کمترین: ۱ بیشترین: ۳۵	بیش از ۱۵ هکتار	۱۰	۴/۱	۱۰۰
n=عملکرد در هکتار ۲۴۲	تا ۳ تن در هکتار	۱۸	۷/۴	۷/۴
میانگین: ۹/۰۱	۳-۵	۱۲۴	۵۱/۲	۵۸/۶
انحراف معیار: ۸/۵۱	۶-۸	۸۶	۳۵/۶	۹۴/۲
کمترین: ۲ بیشترین: ۱۱	بیش از ۸ تن در هکتار	۱۴	۵/۸	۱۰۰
n=هزینه در هکتار ۲۴۲	تا ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال	۷۶	۳۲/۵	۳۲/۵
میانگین: ۱۷۱۶۵۲۸۹ ریال	تا ۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال	۱۱۵	۴۹/۱	۸۱/۶
انحراف معیار: ۱۱۴۸۰۳۴۴	تا ۴۰۰۰۰۰۰۰ ریال	۲۴	۱۰/۳	۹۱/۹
کمترین: ۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال	بالاتر از ۴۰۰۰۰۰۰۰ ریال	۱۹	۸/۱	۱۰۰
بیشترین: ۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال	بدون پاسخ	۸	-	-
n=فاصله تا مرکز خدمات ۲۴۲	تا ۲ کیلومتر	۷۵	۳۱	۳۱
میانگین: ۵/۳	۳-۵ کیلومتر	۶۸	۲۸/۱	۵۹/۱
انحراف معیار: ۸/۵۱	۶-۹ کیلومتر	۵۰	۲۰/۷	۷۹/۸
کمترین: ۰/۵ کیلومتر	بیش از ۱۰ کیلومتر	۴۹	۲۰/۲	۱۰۰
بیشترین: ۱۸	جمع	۲۴۲	۱۰۰	-

براساس جدول ذیل درگویه به شرط افزایش میزان تولید، بیشترین فراوانی متعلق به طیف خیلی زیاد (۱۰۶ نفر، ۴۳/۸ درصد) درگویه به شرط دریافت بخشی از هزینه‌ها با

حمایتهای مالی دولت طیف خیلی زیاد (۱۴۰ نفر، ۵۷/۹ درصد) می‌باشد و درگویه های حضور به موقع و مرتب مهندسان، در مزرعه، طیف خیلی زیاد (۱۲۴ نفر، ۵۱/۲

درصد)، درگویه ارائه خدمات فنی دقیق و صحیح توسط کارشناسان طیف خیلی زیاد (۱۲۱ نفر، ۵۰ درصد) بیمه محصولات تحت نظر مهندسان طیف خیلی زیاد (۸۵ نفر، ۳۵/۱ درصد) زمینه قانونی برای فعالیت مهندسان غیر دولتی طیف تاحدی (۷۰ نفر، ۲۸/۹ درصد) نظارت دولت بر فعالیت مهندسان طیف خیلی زیاد (۱۰۳ نفر، ۴۲/۶ درصد) و درداشتن یک قرارداد قانونی فیما بین طیف زیاد (۹۶ نفر، ۳۹/۷ درصد) قرار دارند.

جدول ۳. توزیع فراوانی تمایل پاسخگویان در خصوصی سازی

تمایل خصوصی سازی	خیلی کم		کم		تاحدی		زیاد		خیلی زیاد	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
به شرط افزایش میزان تولید	۲۱	۸۷	۱	۷/۴	۱۵	۶/۲	۶۵	۲۶/۹	۱۲۳	۵۰/۸
۸										
به شرط دریافت بخشی از هزینه‌ها با حمایت‌های مالی دولت	۷	۲/۹	۱۸	۷/۴	۱۰	۴/۱	۶۷	۲۷/۷	۱۴۰	۵۷/۹
حضور به موقع و مرتب مهندسان، در مزرعه	-	-	۲۵	۱۰/۳	۲۸	۱۱/۶	۶۵	۲۶/۹	۱۲۴	۵۱/۲
ارائه خدمات فنی دقیق و صحیح توسط کارشناسان	-	-	۳۵	۱۴/۵	۱۸	۷/۴	۶۸	۲۸/۱	۱۲۱	۵۰
بیمه محصولات تحت نظر مهندسان	-	-	۱۷	۷	۶۷	۲۷/۷	۷۳	۳۰/۲	۸۵	۳۵/۱
زمینه قانونی برای فعالیت مهندسان غیر دولتی	۲۰	۸/۳	۲۷	۱۱/۲	۷۰	۲۸/۹	۵۶	۲۳/۱	۶۹	۲۸/۵
نظارت دولت بر فعالیت مهندسان	-	-	۳۴	۱۴	۵۱	۲۱/۱	۵۴	۲۲/۳	۱۰۳	۴۲/۶
داشتن یک قرارداد قانونی فیما بین	۱۷	۷	۱۶	۶/۶	۶۴	۲۶/۴	۴۹	۲۰/۲	۹۶	۳۹/۷

مقیاس سنجش طیف لیکرت (خیلی کم ۱- کم ۲- متوسط ۳- زیاد ۴ و خیلی زیاد ۵)

مطابق جدول، اولین اولویت انگیزه پاسخگویان در خصوصی سازی حضور به موقع و مرتب مهندسان، در مزرعه می‌باشد. سپس به شرط دریافت بخشی از هزینه‌ها با حمایت‌های مالی دولت و در رتبه سوم نیز ارائه خدمات فنی دقیق و صحیح توسط کارشناسان قرار دارد. درانتهای این لیست نیز زمینه قانونی برای فعالیت مهندسان غیردولتی قرار دارد.

جدول ۴. اولویت بندی انگیزه پاسخگویان نسبت به خصوصی سازی

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	انگیزه خصوصی سازی
۱	۰/۲۳۹	۱	۴/۱۹	حضور به موقع و مرتب مهندسان، در مزرعه
۲	۰/۲۴۲	۱/۰۴	۴/۳۰	به شرط دریافت بخشی از هزینه‌ها با حمایت‌های مالی دولت
۳۴	۰/۲۶۱	۱/۰۷	۴/۱۳	ارائه خدمات فنی دقیق و صحیح توسط کارشناسان
۵	۰/۲۷۶	۱/۰۹	۳/۹۴	نظارت دولت بر فعالیت مهندسان
۶	۰/۲۷۷	۱/۰۹	۳/۹۳	بیمه محصولات تحت نظر مهندسان
۷	۰/۳۲۰	۱/۲۹	۴/۰۳	به شرط افزایش میزان تولید
۸	۰/۳۲۵	۱/۲۳	۳/۷۹	داشتن یک قرارداد قانونی فیما بین
۹	۰/۳۵۲	۱/۲۴	۳/۵۲	زمینه قانونی برای فعالیت مهندسان غیر دولتی

مقیاس سنجش طیف لیکرت (خیلی کم ۱- کم ۲- متوسط ۳- زیاد ۴ و خیلی زیاد ۵)

متغیرهای میزان وام دریافتی، میزان هزینه در هکتار و نگرش به خدمات ترویجی در سطح ۹۹ درصد رابطه معنی دار غیر مستقیم وجود دارد. میزان عملکرد دارای رابطه مستقیم در سطح ۹۵ درصد و برای سطح تحصیلات این رابطه غیرمستقیم در سطح ۹۵ درصد مشاهده گردید. بین متغیرهای سن، سطح زیر کشت، سابقه فعالیت‌های

جدول ذیل، نشان دهنده رابطه بین متغیرهای مستقل تحقیق با متغیر وابسته تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی می‌باشد. یافته‌ها نشان می‌دهد بین متغیرهای خدمات ترویجی مورد نیاز، رضایت از خدمات ترویجی و نگرش نسبت به نحوه عملکرد عاملین ترویج در سطح ۹۹ درصد، رابطه معنی دار مستقیم وجود دارد. این رابطه برای

کشاورزی، فاصله از مرکز خدمات کشاورزی، نگرش به کشاورزی و تمایل به دریافت خدمات ترویجی نسبت به کشاورزی، فاصله از مرکز خدمات کشاورزی، نگرش به کشاورزی و تمایل به دریافت خدمات ترویجی به نحو کنونی با متغیر تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی مشاهده نشد.

جدول ۵. بررسی رابطه همبستگی بین متغیرهای مستقل با تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی

متغیر اول	r	P
سن	۰/۰۳۴	۰/۶۲۲
میزان وام دریافتی	-۰/۲۸۴**	۰/۰۰۰
سطح زیر کشت	-۰/۰۱۵	۰/۸۲۳
میزان عملکرد	۰/۱۷۰*	۰/۰۱۲
سطح تحصیلات	-۰/۱۵۰*	۰/۰۲۸
سابقه فعالیتهای کشاورزی	۰/۰۴۷	۰/۴۹۵
فاصله از مرکز خدمات کشاورزی	۰/۰۲۱	۰/۷۵۶
میزان هزینه در هکتار	-۰/۱۸۰**	۰/۰۰۸
نگرش نسبت به نحوه عملکرد عاملین ترویج	۰/۱۹۸**	۰/۰۰۴
رضایت از خدمات ترویجی	۰/۲۲۰**	۰/۰۰۱
نگرش به خدمات ترویجی	-۰/۱۸۰**	۰/۰۰۸
نگرش نسبت به کشاورزی	۰/۰۸۹	۰/۱۹۵
خدمات ترویجی مورد نیاز	۰/۴۲۵**	۰/۰۰۰
تمایل به دریافت خدمات ترویجی به نحو کنونی	-۰/۰۴۳	۰/۵۳۲

* در سطح ۰/۰۵ معنی دار ** در سطح ۰/۰۱ معنی دار

بر اساس جدول ذیل، متغیرهای مستقل معنی دار شده با مدل رگرسیون گام به گام وارد چرخه رگرسیون شدند که توانستند ۵۲/۹ درصد ($R^2 = ۰/۵۲۹$) واریانس موقعیت خصوصی سازی را تبیین نمایند. بر این اساس متغیرها در هفتگام وارد فرآیند شدند.

جدول ۶. خلاصه میزان واریانس تبیینی متغیر وابسته تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی از طریق متغیرهای مستقل

مدل	R	R Square	Adjusted R Square	میزان خطای استاندارد
۱	۰/۴۱۸	۰/۱۷۵	۰/۱۷۱	۰/۷۲۵
۲	۰/۵۲۰	۰/۲۷۱	۰/۲۶۴	۰/۶۸۳
۳	۰/۵۷۷	۰/۳۳۳	۰/۳۲۴	۰/۶۵۵
۴	۰/۶۴۶	۰/۴۱۸	۰/۴۰۷	۰/۶۱۳
۵	۰/۷۰۵	۰/۴۹۷	۰/۴۸۵	۰/۵۷۲
۶	۰/۷۱۹	۰/۵۱۷	۰/۵۰۳	۰/۵۶۱
۷	۰/۷۲۷	۰/۵۲۹	۰/۵۱۳	۰/۵۵۶

جدول ۷. خلاصه میزان واریانس تبیینی متغیر وابسته تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی از طریق متغیرهای مستقل

تعداد گام	متغیرها	B	Std. Error	Beta	t	سطح معنی داری
۷	عدد ثابت	۲/۱۷۷	۰/۲۸۰	-	۷/۷۸۷	۰/۰۰۰
	خدمات ترویجی مورد نیاز	۰/۷۰۶	۰/۰۶۹	۰/۶۰۰	۱۰/۱۵۵	۰/۰۰۰
	نگرش نسبت به نحوه عملکرد عاملین ترویج	-۰/۳۸۱	۰/۰۵۴	-۰/۳۸۷	-۷/۰۵۱	۰/۰۰۰
	میزان هزینه	۲/۹۱	۰/۰۰۴	۰/۴۱۹	۷/۷۲۸	۰/۰۰۰
	میزان وام	-۷/۳۵۳	۰/۰۰۱	-۰/۳۱۹	-۶/۲۶۶	۰/۰۰۰
	رضایت از خدمات ترویجی	۰/۲۰۹	۰/۰۴۷	۰/۲۸۱	۴/۴۷۸	۰/۰۰۰
	عملکرد	-۰/۰۱۶	۰/۰۰۵	-۰/۱۷۴	-۳/۳۶۵	۰/۰۰۱
	تحصیلات	-۰/۰۵۶	۰/۰۲۵	-۰/۱۲۱	-۲/۲۴۶	۰/۰۲۶

آذر و همکاران، ۱۳۸۷، Adejo et al. 2012, Ogunremi & Olatunji, 2013) وارد شد که به تنهایی حدود ۱۷/۵ درصد انگیزه تأمین مالی ترویج کشاورزی خصوصی

بر این اساس متغیرها در هفت گام وارد فرآیند شدند: در اولین گام متغیر خدمات ترویجی مورد نیاز (مطابق نتایج فرخی و صدیقی، ۱۳۸۴، فعلی و همکاران، ۱۳۸۶ و رسولی

- ایران. مجله پژوهش و سازندگی. شماره ۶۴. صص ۸۰-۹۳.
- ۲- بهرامی، ع. پزشکی راد، غ. ر. شعبان علی فمی، ح و محمودی، ج. ۱۳۸۶. بررسی عملکرد شرکتهای ترویج خصوصی از دیدگاه مدیران و کارشناسان رسمی ادارات ترویج دولتی و خصوصی و روستاییان تحت پوشش این شرکتهای در استان همدان. قابل دسترس در سایت www.SID.ir.
- ۳- رسولی آذر، س. فعلی، س و پزشکی راد، غ. ر. ۱۳۸۹. اثربخشی خدمات مشاوره‌ای کشاورزی کارشناسان ناظر طرح گندم به کشاورزان تحت پوشش در استان آذربایجان غربی. علوم کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، سال ۴، شماره ۱۴ صص ۶۵-۷۹.
- ۴- زرافشانی، ک. علی بیگی، ا.ح. رنجبر، ز و سلیمانی، ع. ۱۳۹۰. سنجش کشاورزان از خدمات مشاوره‌ای فنی و مهندسی کشاورزی (مطالعه موردی، شهرستان گیلان غرب). پژوهش‌های روستائی، سال ۲. شماره ۳. صص ۱۴۴-۱۲۶.
- ۵- رضوانفر، الف و عربی، ف. ۱۳۸۵. ادراک کشاورزان نسبت به خصوصی سازی خدمات ترویج امور دامداری ایران. علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران. جلد ۲. شماره ۲. صص ۷۵-۵۸.
- ۶- زلالی، م. موحدمحمدی، ج. شعبان علی فمی، ح و اسدی، ع. ۱۳۸۵. ارزشیابی فعالیت‌های ترویج خصوصی با تأکید بر طرح خدمات مشاوره‌ای دامپزشکی استان یزد. قابل دسترس در سایت www.SID.ir
- ۷- شاه ولی، م و احمدوند، م. ۱۳۸۵. مدیریت تحول سازمانی و رویکردهای ترویج کشاورزی. فصلنامه جهاد، شماره ۲۷۴. صص ۲۵۳-۲۷۸.
- ۸- شعبانعلی فمی، ح. ۱۳۸۵. اصول ترویج آموزش کشاورزی. تهران: انتشارات سمت.
- ۹- صدیقی، ح و بگلریان، م. ۱۳۸۳. بررسی نگرش مدیران ارشد سازمانهای جهاد کشاورزی نسبت به خصوصی سازی ترویج کشاورزی در ایران. مجله علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی، سال هشتم، شماره چهارم، ۲۷-۱۷.
- ۱۰- فرخی، ح و صدیقی، ص. ۱۳۸۴. بررسی نگرش کشاورزان و کارشناسان استان ایلام نسبت به خصوصی سازی ترویج

راتبیین می‌کند. درگام دوم متغیر نگرش نسبت به نحوه عملکرد عاملین ترویج (Adejo et, 2012, Davidson2002) وارد رگرسیون گردید که دارای بتای ۰/۳۸۷- می‌باشد و نشان از عدم رضایت از عملکرد عاملین ترویجی دارد. سپس متغیر میزان هزینه به این فرآیند وارد گردید که دارای ضریب بتای ۰/۴۱۹ بود (مطابق با تحقیق رضوانفر و عربی ۱۳۸۵، Saravanan & Gowda, 2000, Azra, 2000) و ام بیشتری برای تولید دریافت می‌کنند نگرانی بیشتری برای تأمین هزینه‌های آموزشی خود دارند که این دیدگاه با اعتماد سازی مناسب می‌تواند تغییر یابد (2012, Adejo et al. Davidson2002). درگام پنجم رضایت از خدمات ترویجی (0/۲۸۱) (Garcia et al., 2000, Saravanan & Gowda, 2008, Azra, 2000) وارد معادله شد و بررسی آماری نشان می‌دهد که کشاورزان به ترویج و دریافت خدمات آن احساس نیاز دارند و این عامل می‌تواند انگیزه بخش برای کشاورزان در تأمین هزینه‌های ترویج خصوصی باشد. در گام ششم میزان عملکرد (0/۱۷۴-) به معادله وارد شد که میزان بتای مربوطه از نقش منفی این میزان حکایت دارد (مغایر با تحقیق رضوانفر و عربی ۱۳۸۵، زلالی و همکاران، ۱۳۸۵) لذا کشاورزان تمایل دارند با ورود به ترویج خصوصی میزان تولید خود را افزایش دهند. و در نهایت میزان تحصیلات با بتای (0/۱۲۱-) وارد معادله گردید (مغایر با تحقیق رضوانفر و عربی ۱۳۸۵، Saravanan & Gowda, 2000, Adejo (2012), et al.) با توجه به تخصصی نبودن خدمات ترویج، بسیاری از کسانی که دارای سطح تحصیلی بالاتری هستند احساس می‌کنند می‌توانند مشکلات حرفه‌ای کشاورزی را با مطالعه برطرف کنند که می‌باید این دیدگاه تغییر یابد.

سپاسگزاری

از دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار به دلیل تأمین مالی این طرح تحقیقاتی تقدیر می‌گردد.

منابع

- ۱- آقاسی زاده، ف. حسینی، س. م. ۱۳۸۳. تحلیل عوامل و الزامات نوین تجدید ساختار سازمانی ترویج کشاورزی

- procedures for the production of knowledge: Lessons from a comparison between South and North; Journal of extension systems, 26 (June 2010).
- 21- Lashgarara, F. & Hosseini, S.M. 2011. *Influencing Factors on Privatization of Agricultural Extension in Iran Perceived by Extension Experts*. Middle-East Journal of Scientific Research 9 (2): 195-199
- 22- Karbasioun, M., Mulder, M. & Biemans, H. 2007. *the supporting role of the agricultural extension services (AES) and implications for agricultural extension instructors (AEIs) as perceived by farmers in Esfahan, Iran*.
- 23- Ogunremi J. B. & Olatunji. S. O. 2013. *Perception of Agricultural Extension Agents on the Privatization of Service Delivery towards the Rural Fish Farmers in Ondo State, Nigeria* Resources and Environment 2013, 3(4): 87-90 DOI: 10.5923/j.re.20130304.05.
- 24- Qamar, M.K. 2003. *Global trends in agricultural extension: challenges facing Asia and the Pacific region*. Rome: FAO Sustainable Development Department (SD).
- 25- Sa'adatu B.A., Usman S. and Dahiru. B. (2011). *Maize Farmers' Perception of Commercialization and Privatization of Agricultural Extension Services in North Senatorial District of Gombe State, Nigeria*. Journal of Agricultural Extension. Vol. 15 (1), 75-83.
- 26- Rivera, W. M. 2004. *Contemporary Experiences in Extension Reform: Insights from Pakistan and Mozambique*. Journal of International Agricultural and Extension Education Volume 13, Number 1. pp83-89.
- 27- Saravanan, R.; Gowda, N. S. S. 2000. *Privatization of agricultural extension service in India an attitudinal analysis*. Journal Tropical Agricultural Research Vol. 12 pp. 226-235.
- 28- Sulaiman, R.V. & van den Ban, A.W. 2000. *Funding and Delivering Agricultural Extension in India*. Journal of International Agricultural and Extension Education Volume 10, Number 1 pp21- 30.
- 29- Van den Ban, A.W. 2006. *Agricultural development; Opportunities and threats for farmers and implications for extension organizations*. Available on www. Journal of Agricultural Education and Extension. Vol. 13, No. 5.
- کشاورزی. مجله علوم کشاورزی ایران. جلد ۳۶، شماره ۴۰۸-۲، ۳۹۹.
- ۱۱- فعلی، س، پزشکی راد، غ.ر و چیدری، م. ۱۳۸۶. اثربخشی خدمات مشاوره‌ای ناظران طرح گندم به کشاورزان تحت پوشش در استان تهران. علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران. جلد ۳، شماره ۱، صص ۸۱-۷۳.
- ۱۲- گروه هماهنگی و تلفیق برنامه‌های ترویج وزارت جهاد کشاورزی. ۱۳۸۱. کلیات طرح نظام جامع نظام ترویج و آموزش کشاورزی ایران. تهران: وزارت جهاد کشاورزی. معاونت ترویج و نظام بهره برداری.
- 14- Adejo, P. E.1, Okwu, O. J.2 and Ibrahim, M. K. 2012. *Challenges and prospects of privatization of agricultural extension service delivery in Nigeria* Journal of Agricultural Extension and Rural Development. Vol.4 (3), pp. 63-68. Available online at <http://academicjournals.org/JAERD>.
- 15- Azra, A. 2008. *Indonesian higher education: from public good to privatization*. Pages 139-147. Publishing models and article dates explained.
- 16- Davidson, A. P. 2002. *Privatization and the Crisis of Agricultural Extension in Pakistan: Caveat Emptor*, School of Sociology, University of New South Wales, Sydney, NSW 2052, Australia, November 12-15, 2002 in Washington, DC, and hosted by the Sustainable Agricultural Systems and Knowledge Institutions Thematic Group of the World Bank and the United States Agency for International Development in conjunction with the Neuchatel Initiative.
- 17- Eicher, K, C. 2007. *Agricultural Extension In Afrika And Asia*. Literature review prepared for the World AgInfo Project, Cornell University, Ithaca, New York.
- 18- Garcia R. J. , Lins ,D. A. & Lattz D. H. 2008. *The Process and Progress of Agricultural Sector Privatization in Kazakhsta*. pages. 81-98 Publishing models and article dates explained.
- 19- Labarthe P. 2009. *Extension services and multifunctional agriculture, Lessons learnt from the French and Dutch contexts and approaches*, Journal of environmental management, 90(2), pp. 193-202.
- 20- Labarthe P. and Moumouni M.I. 2010. *Privatization of extension and collective*

